

AKCEPTUJĘ

Władysław Kosiniak-Kamysz

WICEPREZES RADY MINISTRÓW
MINISTER OBRONY NARODOWEJ
Władysław Kosiniak-Kamysz

PROGRAM DZIAŁANIA
MUZEUM WOJSKA POLSKIEGO w WARSZAWIE
W LATACH 2024 - 2029

OPRACOWAŁ: Bogusław Pacek

Bogusław Pacek

WARSZAWA, 15 lutego 2024 r.

ZASTĘPCA DYREKTORA
DEPARTAMENTU
EDUKACJI, KULTURY / DZIEDZICTWA

dr Michał WIATER

Muzeum Wojska Polskiego (MWP) jest bezpośrednim kontynuatorem powołanego do życia przez marszałka Józefa Piłsudskiego dekretem z 22 kwietnia 1920 roku Muzeum Wojska. Generalnie Muzeum Wojska Polskiego jako „świątynia sławy oręża polskiego i skarbnica nieśmiertelnego ducha rycerskiego”, jak określono Muzeum w dekrete założycielskim, gromadzi, przechowuje, opracowuje i udostępnia materialne świadectwa polskiej historii wojskowej, jego ducha oraz myśli wojskowo-technicznej. Początkiem zbiorów było około 3000 zabytków historyczno-wojskowych, które w czasie ponad 100-letnich dziejów Muzeum rozrosły się do ok. 300 000 obiektów o ogromnie zróżnicowanych charakterystykach: od drobnej symboliki oznak, odznak, orderów i odznaczeń do chorągwi i sztandarów, od broni białej i drzewcowej, miotającej do palnej II połowy XX w. i okazów ciężkiego i lotniczego sprzętu i uzbrojenia wojskowego, czołgów i samolotów, od zbroi rycerskich do współczesnego umundurowania i wyposażenia żołnierskiego, jak również malarstwa portretowego i batalistycznego oraz innych dzieł sztuki, archiwaliów, ikonografii, fotografii, pamiątek po bohaterach narodowych. Od końca XX w. pojawił się zbiór martyrologiczny zabytków grobowych związanych z szeroko pojętą „Zbrodnią Katyńską”. Dzisiaj zbiory przechowywane są w MWP w dziale zbiorów głównych z podziałem na ich kategorie: broń palna i amunicja; broń sieczna; oporządzenie i umundurowanie; oporządzenie jeździeckie; weksylia, sfragistyka, instrumenty muzyczne; ordery i odznaczenia; odznaki i oznaki; uzbrojenie ochronne, broń drzewcowa, miotająca i obuchowa; sprzęt wojskowy; zbiory sztuki; zabytki archeologiczne; oraz w dziale zbiorów specjalnych: ikonografia – wojsko polskie; ikonografia – wojsko obce; fotografie, pocztówki; kartografia, plakaty, grafika współczesna; archiwum; a także w ekspozycji parkowej sprzętu ciężkiego, artyleryjskiego, morskiego, lotniczego. W wyspecjalizowanych oddziałach MWP przechowywane są zabytki wypełniające główną funkcję tych oddziałów: w Muzeum Katyńskim (oddział martyrologiczny) związane ze „Zbrodnią Katyńską” i losami Polaków na wschodzie w okresie II wojny światowej oraz związana z nimi dokumentacja i świadectwa; w Muzeum Polskiej Techniki Wojskowej czołgi, działa samobieżne, artyleria, samoloty i sprzęt lotniczy i motorowy ilustrujący rozwój odpowiadających im dziedzin w XX w., uwzględniający wkład polskiej myśli technicznej od czasów II Rzeczypospolitej, w oddziale prowadzone są w miarę możliwości również prace konserwacyjne i renowacyjne sprzętu ciężkiego; w Muzeum Broni Pancерnej w Poznaniu zabytki wojskowej

techniki pancernej i motorowej od czasów II wojny światowej, zarówno polskiej, jak i obcej proweniencji, prowadzone są również prace konserwatorskie i renowacyjne. Zgromadzone w MWP i jego oddziałach zabytki są ogromnie zróżnicowane pod względem masy, wielkości, złożoności, materiału, z którego zostały wykonane i techniki wykonania. Najstarsze pochodzą z X-XI w. (np. tzw. szyszak wielkopolski, wykopaliskowe miecze), najmłodsze zostały wytworzone już w XXI w. (np. pistolet VIS 100). W zbiorach MWP reprezentowany jest każdy okres i wiek naszej historii państwowej i narodowej, w mniejszym lub większym stopniu każde wydarzenie historyczne. Nakłada to określone, wysokie wymagania i standardy przechowywania, konserwacji i zabezpieczania oraz udostępniania, bowiem zabytki nie są rekwizytami użytkowymi, ale świadectwami naszej przeszłości, które Muzeum ma obowiązek przekazać potomnym.

Z misją statutową MWP powiązana jest aktywność w zakresie pozyskiwania zbiorów, zarówno na drodze zakupów, jak i darów osób indywidualnych, czy przekazów z instytucji. W ostatnich latach jednak zmiany na rynku kolekcjonerskim sprawiły, że pozyskiwanie zabytków w drodze zakupów stało się trudniejsze z powodu wzrostu ich cen nakładającego się na ograniczenia formalne, które obowiązują MWP limitując wielkość sum możliwych do wydania na pojedynczy obiekt.

MWP jest muzeum historycznym prezentującym ponad tysiącletnią historię polskiej wojskowości, również na tle rozwoju wojskowości innych państw, przede wszystkim za pośrednictwem zabytków – zachowanych oryginalnych materialnych świadectw przeszłości, nie tylko dawnej, ale także tej nieodległej. Podstawowym zadaniem nadającym sens funkcjonowania Muzeum jest gromadzenie i pozyskiwanie zabytków, ich bezpieczne przechowywanie i konserwacja, inwentaryzacja i wreszcie udostępnianie społeczeństwu w ramach działań wystawienniczych, edukacyjnych, naukowych i publikacyjnych. MWP, jako państwowa instytucja kultury, bierze udział w kształtowaniu polityki historycznej państwa, przede wszystkim poprzez propagowanie i kształtowanie postaw patriotycznych, proobronnych oraz rozpowszechnianie wiedzy o polskich tradycjach wojskowych i znaczeniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej dla Polski. Muzeum Wojska Polskiego realizuje te zadania we współdziałaniu z pozostałymi muzeami nadzorowanymi przez MON i innymi instytucjami i podmiotami o podobnych celach i zadaniach, w tym jednostkami wojskowymi. Ważnym obszarem działania Muzeum jest współpraca z innymi muzeami polskimi i zagranicznymi. Nawijając kontakty i podtrzymując współpracę z muzeami zagranicznymi MWP ma możliwość udziału w kształtowaniu

świadomości historycznej innych społeczeństw, wskazywanie na udział polskiego wojska w budowanie wolnej i niepodległej Europy i świata.

MWP w zależności od możliwości własnych, pozyskanego wsparcia i dostępnych ofert, realizuje statutową misję w zakresie pozyskiwania, gromadzenia i zabezpieczania zbiorów, ich konserwacji i opracowywania, przechowywania i bieżącego uzupełniania ekspozycji muzealnej (aktualnej i przyszłej) wybranymi zabytkami, względnie prezentuje je na płaszczyźnie elektronicznej.

MWP, oprócz głównego rdzenia Muzeum z aktualną siedzibą w Warszawie na Cytadeli, posiada trzy oddziały: Muzeum Polskiej Techniki Wojskowej (MPTW) – Oddział MWP w Warszawie, ul. Powsińska 13; Muzeum Katyńskie (MK) – Oddział Martyrologiczny MWP w Warszawie, ul. Jeziorańskiego 4; Muzeum Broni Pancernej (MBP) – Oddział MWP w Poznaniu, ul. 3 Pułku Lotniczego 4 oraz w organizacji Oddział MWP w Ossowie (Ossów). Ponadto Muzeum nadal zajmuje poprzednią siedzibę, dzierżawioną od Muzeum Narodowego, która przez wiele lat była siedzibą główną MWP w Al. Jerozolimskich 3, stanowiącej własność Muzeum Narodowego w Warszawie. Pozostaje tam znaczna część zbiorów przygotowywana do przeniesienia do siedziby głównej na Cytadeli. W trakcie realizacji jest rozbudowa siedziby głównej Muzeum oraz remont przyznanych budynków. Szczególne znaczenie mają obecnie prace inwestycyjno-remontowe i priorytetu nabiera więc inwestycja budowy nowej siedziby MWP i przenosiny Muzeum do Cytadeli Warszawskiej (CW).

Stan Zasobów Muzeum Wojska Polskiego

Historycznie zbiory MWP obejmują zabytki związane z polską historią militarną od X wieku do współczesności. Tłem dla nich są także zabytki związane z militariami innych państw i regionów. W perspektywie konieczności stworzenia ekspozycji muzealnej poświęconej historii po 1945r. rysuje się konieczność rozbudowy zbiorów o zabytki WP, ale nie tylko, pochodzące z tego okresu, ze szczególnym uwzględnieniem ostatnich 30 lat, dla którego to okresu przyrost zróżnicowanych obiektów muzealnych ilustrujących wielorakie aspekty polskiej wojskowości jest ciągle znikomy.

MWP, oddział główny oraz jego oddziały, pozyskuje zabytki (w 2023 r. 698 obiektów) na drodze zakupów (89 obiektów) i darów (604 obiekty), w których zdarzają się także całe kolekcje (tak było w 2023r. w przypadku darowizny kolekcji hełmów wojskowych z całego świata). Pożądane byłoby wzmocnienie i preferencyjne umocowanie MWP w sytuacji pozyskiwania muzealiów przekazywanych z aktualnych jednostek.

Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie – oddział główny i Muzeum Polskiej Techniki Wojskowej posiadają łącznie 239 007 obiektów muzealnych, oddział martyrologiczny **Muzeum Katyńskie** - 50 117 obiektów muzealnych i oddział w Poznaniu - **Muzeum Broni Pancernej** - 151 obiektów. **Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920** – to oddział w organizacji - aktualnie bez obiektów zabytkowych. Zbiory biblioteczne liczą 55 158 jednostek, w tym starodruki 657.

Zasadniczym planem związanym z MWP – oddział główny jest przeniesienie zbiorów do Cytadeli Warszawskiej (CW), co wiąże się z koniecznością realizacji pozyskania kolejnych pomieszczeń magazynowych i pracowni konserwatorskich w budynku Muzeum Historii Polski, wybudowanie kolejnego pawilonu wystawowego, realizacja prac wykończeniowych obejmujących, także pracownie konserwatorskie i inne drobniejsze działy i sekcje MWP, zagospodarowanie terenu CW w szczególności z uwzględnieniem wymagań ekspozycji wielkogabarytowego sprzętu ciężkiego oraz adaptacją i zwiększeniem dostępności terenu dla zwiedzających.

Poszczególne **elementy składowe**, które wchodzi w **zespół podmiotów Muzeum Wojska Polskiego to:**

Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 (Ossów) – oddział w organizacji, poświęcony tytułowej bitwie, zlokalizowany na terenie jednego z jej najważniejszych starć wojny 1920 roku pod Ossowem. **Zakończenie budowy tego muzeum wraz z krajobrazową infrastrukturą i amfiteatrem na zboczach nasypu będzie priorytetem działania.** W trybie pilnym zostanie wypracowana ostateczna koncepcja ekspozycji muzealnej. Do muzeum w Ossowie zostaną przekazane zabytki muzealne z głównej siedziby **umożliwiające otwarcie pierwszej wystawy już w 2024 roku.**

W 2024 roku organizowany oddział zostanie przekształcony w Muzeum Bitwy Warszawskiej z wyznaczeniem kierownika. Do końca kwietnia 2024 roku zostanie opracowany plan działania tego muzeum wraz z planem współpracy z wojskiem, organizacjami proobronnymi, klasami mundurowymi szkół ponadpodstawowych i uczelniami wyższymi, uwzględniający pokazy historyczne z udziałem grup rekonstrukcyjnych Bitwy Warszawskiej. Równoległe będą realizowane działania promocyjne – filmy dokumentalne, materiały przygotowywane we współpracy z telewizją, radiem, prasą i portalami internetowymi prezentujące aktywne działania realizowane z udziałem wojska, szkół, grup rekonstrukcyjnych i organizacji proobronnych. Zarówno plan działalności merytorycznej jak i działania promocyjne będą realizowane już od 2024 roku. Muzeum i aktywne działania towarzyszące będą prezentować Bitwę Warszawską w szerokim kontekście, wraz z wojną polsko-bolszewicką. Przybliżyć będą zwiedzającym tematykę najważniejszej bitwy w dziejach świata wraz z dziejami Polski i regionu z tego okresu.

Główna siedziba w Cytadeli Warszawskiej, gdzie znajdują się :

kierownictwo, księgowość i kadry, administracja MWP, biura budowy nowej siedziby muzeum i oddziału w Ossowie, dział inwentarzy, pracownie konserwacji malarstwa, papieru i skóry, zbiory archeologiczne działu zbiorów głównych – budynki 6, 1, 5, 78 dział wystaw w nowym pawilonie wystawowym (południowym), w którym w module M.3 udostępniono wystawę inauguracyjną – czasową pod nazwą „1000 lat chwały oręża polskiego”, na której zademonstrowano 2833 zabytków, a w magazynie przejściowym zgromadzono dalsze 584 (razem 3417) obiektów.

Najbliższe przedsięwzięcia w pawilonie wystawowym wiążą się z wyłonieniem wykonawcy ekspozycji muzealnej w module M.4 – Sali Orientalnej, następnie podpisaniem umowy i rozpoczęciem prac wykonawczych; równolegle rozpoczęto przygotowania do przenosin zabytków związanych z tą salą: przegląd ewidencyjny i konserwatorski, prace konserwatorskie i pakowanie; docelowa realizacja planowana na 2025 rok.

Niezbędna jest konieczność ustalenia zasad współdziałania z MHP i pozyskanie przeznaczonych dla MWP w MHP pomieszczeń na docelowe magazyny zbiorów i pracownie konserwatorskie. Ostateczne przeniesienie dwóch pracowni konserwatorskich: zabytków metalowych i drewnianych do CW uwarunkowane jest rozpoczęciem budowy i powstaniem północnego pawilonu wystawowego, w którym zostały zaplanowane pomieszczenia dla tych pracowni.

Muzeum Polskiej Techniki Wojskowej prezentuje kolekcję sprzętu ciężkiego, przede wszystkim pancernego, ale także lotniczego, radiotechnicznego itp., głównie z okresu po 1945 r. do 2000 r., ale także z wcześniejsze ilustrujące osiągnięcia, rozwój i stan polskiej techniki militarnej w okresie międzywojennym. W adaptowanych pomieszczeniach Fortu IX prezentowana jest wystawa tematyczna o Wojsku Polskim II RP osnuta wokół tematów technicznych i uzbrojenia.

Teren muzeum będący historycznym fortem wpisanym do rejestru zabytków, dostępne miejsce wykorzystane jest już prawie całkowicie, tym bardziej, że na terenie MPTW prowadzone są także prace konserwatorskie i renowacyjne zabytków wielkogabarytowych. Fort wymaga opracowania koncepcyjnego zabezpieczenia i dostosowania do wymogów muzealnych, a następnie budowlanej realizacji.

Muzeum to mieszczące się w starym obiekcie wojskowym Fort IX im. gen. Jana H. Dąbrowskiego znajduje się w trudnej sytuacji. Jest ona po części wynikiem zmian odnoszących się do CW, ale przede wszystkim rezultatem zaniechań inwestycyjnych i remontowych w obiekcie w dekadach poprzednich. Priorytetem jest wypracowanie koncepcji i opracowanie rozwiązań ukierunkowanych na ochronę i lepsze zabezpieczenie kolekcji oraz sposobu udostępniania społeczeństwu licznych cennych

wielkogabarytowych zabytków lotniczych i ciężkiej techniki wojskowej (niektóre z pojazdów są sprawne technicznie). Koncepcja oraz zakres zabezpieczenia i docelowych prac ratunkowych i modernizacyjnych samego obiektu – Fortu IX – pozostaje do ustalenia i opracowania w zależności od dostępności finansowania i innych rozwiązań organizacyjno-inwestycyjnych. Priorytetem pozostaje zachowanie jako lokalizacji MPTW Fortu IX z jego historyczną tkanką i przeszłością.

W Muzeum Katyńskim dostępna jest stała ekspozycja muzealna poświęcona szeroko pojętej problematyce „Zbrodni Katyńskiej”. Podstawowy materiał ekspozycyjny stanowią obiekty wykopaliskowe – zabytki grobowe po ofiarach wydobyte w czasie prac ekshumacyjnych i badawczych w masowych grobach Katynia, Charkowa, Miednoje itp.

Muzeum Broni Pancерnej w Poznaniu powstało w oparciu o kolekcję szkolną historycznych pojazdów pancernych Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych im. Hetmana Stefana Czarnieckiego z okresu po 1945 r., głównie proweniencji sowieckiej. Do dzisiaj wzbogaciło kolekcję o liczne pojazdy pancerne także z innych okresów i regionów, w tym pochodzące z wydobywania w terenie, z zagranicy oraz kilka z przesunięcia z oddziału głównego MWP, które prezentowane są po odpowiedniej restauracji i renowacji. W czterech halach oraz na zadaszonym dziedzińcu wewnętrznym prezentowany jest sprzęt pancerny oraz kilka pokrewnych pojazdów mechanicznych.

Przyrost zabytków w ostatnich latach sprawia, że muzeum cechuje już ciasnota, limit miejsca został wykorzystany. MBP posiada w użyczeniu niedaleki obszar terenu (ok. 7 ha), na którym w przyszłości można by rozważyć rozbudowę muzeum.

Poprzednia siedziba Muzeum - Al. Jerozolimskie - zamknięta dla zwiedzających, ze znaczną częścią obiektów muzealnych planowanych do przeniesienia do CW.

Termin rozpoczęcia realnych przenosin do CW zabytków magazynowych i reszty działów MWP (przede wszystkim zbiorów głównych, specjalnych, pracowni konserwacji tkanin, zabytków metalowych i drewna) uwarunkowany jest pozyskaniem pomieszczeń im dedykowanych w Muzeum Historii Polski (termin nie jest znany) i ich wyposażeniem i dostosowaniem (ok. 1 roku).

Ilość zabytków (rzędu wielkości 300 000 sztuk), ich zróżnicowanie wymiarowe, masowe oraz typologiczne sprawiają, że przenosiny będą wymagać odpowiedniego czasu i mogą trwać do dwóch lat, w zależności od stopnia koncentracji na realizację celu w porównaniu z pozostałą sferą działalności muzeum.

W rezultacie zmian własnościowych na terenie CW (przekazanie terenu i budynku MHP) lokalizacja zabytków wielkogabarytowych techniki wojskowej z Parku MWP

nie została jeszcze rozstrzygnięta, aktualny teren CW nie został jeszcze przystosowany – ze względu na zmiany własnościowe wymagana jest modyfikacja pierwotnych założeń, całość terenu CW miała być realizowana na końcu, w tzw. III etapie.

Główne wyzwania stojące przed Muzeum Wojska Polskiego w roku 2024:

Realizacja dwóch pawilonów wystawienniczych z nową główną ekspozycją historyczną MWP oraz adaptacja dostępnych powojсковych budynków w CW jest dużym wyzwaniem, realizacja którego pozwoli na kontynuację funkcjonowania Muzeum i rozwój przede wszystkim w sferze wystawienniczej i edukacyjnej, a więc prowadzenia działań edukacyjno-historycznych oraz ogólnego funkcjonowania instytucji. Decyzja o odstąpieniu części przestrzeni i budynku głównego na potrzeby Muzeum Historii Polski (MHP) oraz mające dopiero nastąpić ewentualne porozumienie o wynajmie przez MWP od MHP pomieszczeń na magazyny zbiorów i pracownie konserwatorskie sprawiają, że **przewidywania odnośnie pełnych przenosin zbiorów MWP do CW i kontynuacji działania Muzeum w pozostałych aspektach funkcjonowania uzależnione są od wyników realizacji inwestycji zewnętrznej.** Jednocześnie, w wyniku ww. decyzji, pojawił się **problem przyszłego zabezpieczenia i prezentacji cennych zabytków wielkogabarytowych MWP z siedziby głównej (częściowo także z MPTW)** – w związku ze zmianą przeznaczenia pawilonów wystawienniczych tylko bardzo nieliczne z tych zabytków znajdą w nich swoje miejsce, a zatwierdzony projekt organizacji terenu CW generalnie nie dopuszcza już znaczącej modyfikacji, w celu pomieszczenia pozostałych.

MWP w nadchodzących latach stoi więc przede wszystkim przed wyzwaniem **przeniesienia swojej ekspozycji muzealnej, siedziby oraz zbiorów do CW do pawilonu oddanego do użytku oraz do drugiego, którego budowy jeszcze nie rozpoczęto.**

Istotnym wyzwaniem w najbliższych latach pozostaje utrzymanie możliwie pełnej aktualnej oferty wystawienniczej i edukacyjnej MWP dla zwiedzających. Jednak w niezwykle trudnych i złożonych, uzależnionych często od realizacji i działań instytucji zewnętrznych, warunkach budowania nowej głównej ekspozycji historycznej MWP i przenosin wielusettyśięcznych zbiorów do CW na bieżąco trzeba będzie uwzględniać **zagrożenie konieczności ograniczenia zewnętrznej działalności MWP lub nawet okresowe zmniejszenia dostępności Muzeum dla zwiedzających.**

Możliwość pozyskania – wynajęcia – w powstającym dopiero budynku MHP pomieszczeń przeznaczonych na docelowe, właściwe magazyny zbiorów i specjalistyczne pracownie konserwatorskie MWP uzależniona jest od udostępnienia ich przez MHP warunkowanego jednak zakończeniem budowy i uzyskaniem pozwolenia na użytkowanie przez MHP; tymczasowo adaptowane są i będą w ograniczonym dopuszczalnym zakresie do tego celu budynki już przejęte i przejmowane przez MWP od wojska w CW.

W zakresie finansowania MWP, oprócz zobowiązania MON w zakresie zapewnienia dotacji podmiotowej oraz dotacji celowych na utrzymanie, działalność i rozwój Muzeum, MWP może ubiegać się o wsparcie instytucji zewnętrznych, np. takich jak PKO BP lub Fundacja PZU, czy Fabryka Broni „Łucznik” itp. Działania w tym zakresie zakończone pozytywnym skutkiem prowadzono już w 2018 r. i 2019 r. W przypadku działań na gruncie międzynarodowym prawdopodobne jest wsparcie Polskiej Fundacji Narodowej.

Do istotnych wyzwań stojących przed Muzeum Wojska Polskiego należy także:

- konieczność pozyskiwania kadry specjalistycznej z zakresu muzealnictwa, aby zachować ciągłość pokoleniową i stworzyć warunki do przekazywania wiedzy i umiejętności
- stworzenie zdolności do podejmowania aktywnych działań na zewnątrz stałych ekspozycji, w tym także poza siedzibą Muzeum.

Mocne strony Muzeum Wojska Polskiego:

- posiadanie bogatych i różnorodnych zbiorów,
- wysoki poziom merytoryczny zespołu ludzi zatrudnionych w Muzeum,
- duża identyfikacja pracowników z działalnością Muzeum, prezentowanie pasji w zakresie realizowanych zadań,
- bardzo wysoka rozpoznawalność instytucji,
- bardzo duże zainteresowanie społeczeństwa problematyką związaną z historią wojska,
- dobra lokalizacja wszystkich obiektów muzealnych,
- szeroki i różnorodny wachlarz możliwości wystawienniczych.

Słabe strony Muzeum Wojska Polskiego:

- niedokończony stan infrastruktury muzealnej wymagający dużych nakładów finansowych (główna siedziba i Muzeum Bitwy warszawskiej w budowie),
- zły stan infrastruktury, wymagający nakładów inwestycyjno-remontowych Muzeum na ul. Powsińskiej w Warszawie,
- funkcjonowanie w dwóch lokalizacjach w Warszawie głównej siedziby Muzeum i konieczność ponoszenia kosztów dzierżawy zamkniętego muzeum na Al. Jerozolimskich,
- znaczna część wysokiej klasy zbiorów muzealnych niedostępna dla odbiorców,
- brak strategii rozwoju poszczególnych muzeów wchodzących w skład Muzeum Wojska Polskiego,
- nieuregulowane kwestie prawne dotyczące równoległego funkcjonowania na tym samym terenie głównej siedziby MWP z Muzeum Historii Polski (rozliczenia finansowe dotyczące wzajemnego korzystania z pomieszczeń i terenu).

Zasadnicze działania Muzeum Wojska Polskiego koncentrować będą się na:

- 1) gromadzeniu zabytków w statutowo określonym zakresie,
- 2) katalogowaniu i naukowym opracowywaniu zgromadzonych zbiorów,
- 3) przechowywaniu gromadzonych zabytków, w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo, oraz magazynowanie ich w sposób dostępny do celów naukowych,
- 4) zabezpieczaniu i konserwacji zbiorów,
- 5) urządzaniu wystaw stałych i czasowych,
- 6) organizowaniu badań i ekspedycji naukowych związanych z pozyskiwaniem zabytków związanych z historią wojska,
- 7) prowadzeniu działalności edukacyjnej, artystycznej i upowszechniającej kulturę,
- 8) udostępnianiu zbiorów do celów edukacyjnych i naukowych,
- 9) zapewnianiu właściwych warunków zwiedzania oraz korzystania ze zbiorów i zgromadzonych informacji,
- 10) prowadzeniu działalności wydawniczej.

Poza kontynuacją realizowanych dotychczas działań w zakresie wystawienniczym, kulturalnym i edukacyjnym Muzeum Wojska Polskiego we wszystkich swoich siedzibach podejmie intensywne działania zmierzające do wprowadzenia aktywnych form realizacji programu kultury, edukacji i wychowania patriotycznego we współpracy z instytucjami Ministerstwa Obrony Narodowej i jednostkami wojskowymi Sił Zbrojnych RP, uczelniami wyższymi-wojskowymi i cywilnymi, szkołami podstawowymi i ponadpodstawowymi, organizacjami proobronnymi, grupami rekonstrukcyjnymi i innymi instytucjami chętnymi do współpracy. Umożliwi to realizację przedsięwzięć poza salami wystawienniczymi, na placach przyległych do obiektów Muzeum a także w różnych obiektach odbiorców na terenie Polski, które pozwolą na aktywne animowanie oferty Muzeum. Do podstawowych działań należeć będą terenowe gry historyczne, inscenizacje bitew i innych wydarzeń, wykłady i lekcje historyczne, pokazy, konkursy.

Jednym z zasadniczych tych działań Muzeum będzie umożliwianie resortowi obrony i jednostkom wojskowym prezentowanie aktualnych osiągnięć na tle dokonań historycznych wojskowych przodków. Priorytetem stanie się udział Muzeum w patriotycznych przedsięwzięciach organizowanych przez Ministerstwo Obrony Narodowej oraz samodzielne organizowanie przedsięwzięć patriotycznych oraz kulturalno-edukacyjnych związanych z ważnymi rocznicami, osobami, wydarzeniami.

Zasadnicza zmiana jaka zostaje wprowadzona w Muzeum to postawienia sobie za cel, że instytucja ta poza kontynuowaniem działalności statycznej, nastawionej na odbiorców, którzy przychodzą do Muzeum Wojska Polskiego, teraz to Muzeum wychodzi na zewnątrz z szeroką ofertą aktywnych przedsięwzięć umożliwiających promocję wojska na przestrzeni dziejów, ale też prezentacje na historycznym tle tego co dzisiaj stanowi chlubę resortu obrony RP. Zostanie dokonane wprowadzenie nowej relacji z widzami, która ma doprowadzić do zwiększenia liczby odbiorców, ich większego zainteresowania problematyką historii polskiego wojska oraz aktualnymi jego działaniami.

W tym celu zostanie podjęta **współpraca z ośrodkami telewizji, radia, gazet i portali internetowych**, aby włączyły się w prezentację działań Muzeum oraz podejmowały wspólne akcje w zakresie edukacji historycznej i działań kulturalnych związanych z wojskiem.

Realizacja tego kierunku będzie możliwa po dokonaniu reorganizacji części obsady personalnej Muzeum, zatrudnieniu specjalistów i stworzenia pionu wydarzeń.

Większej intensywności ulegnie także działalność Muzeum w Internecie. Poprzez stronę internetową i media społecznościowe, które mają uzupełniać inne działania polegające na informowaniu o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechniać wartości historii, nauki i kultury polskiej, kształtować wartości poznawcze, patriotyczne i estetyczne.

Współpraca Muzeum z innymi instytucjami, organizacjami:

W ramach części programu zmierzającego do wychodzenia na zewnątrz z działaniami Muzeum zostanie podjęta bliska współpraca z :

- podmiotami Ministerstwa Obrony Narodowej, których działalność może wesprzeć realizację założeń programowych Muzeum,
- dowództwami i jednostkami Sił Zbrojnych RP,
- innymi muzeami polskimi i zagranicznymi,
- uczelniami (przede wszystkim wojskowymi) oraz cywilnymi zainteresowanymi problematyką historii Wojska Polskiego,
- szkołami podstawowymi i ponadpodstawowymi,
- organizacjami proobronnymi i grupami rekonstrukcyjnymi.

Współpraca ta zależnie od zainteresowań i możliwości partnerów może sprowadzać się zarówno do działań muzeum na ich rzecz jak i realizacji przedsięwzięć wspólnych.

Szczególnie istotne będą tu organizacje proobronne i grupy rekonstrukcyjne oraz klasy mundurowe szkół ponadpodstawowych, z którymi Muzeum będzie współpracować bardzo blisko.

Jednym ze sposobów aktywnego i emocjonalnego poznawania przeszłości stają się coraz częściej rekonstrukcje historyczne. Świadczą o tym bardzo popularne wśród młodzieży np. bractwa rycerskie, występujące na okazjonalnych piknikach, targach, festiwalach, itp. Takie przedstawienia przenoszą uczestników w czasie, pozwalając im dotknąć odległą o setki czy tysiące lat rzeczywistość. Rekonstrukcja historyczna daje inne możliwości rozwoju wyobraźni, ujawnienia się zdolności. Przewidziane są działania parateatralne w muzeach, gdzie zwiedzający wcielają się w postaci z epoki, którą, dzięki wizycie w muzeum, starają się jak najlepiej poznać i odgrywać ustalone wcześniej role. Zaangażowanie, emocje oraz wniesiony przez każdą z tych osób element twórczy pozwalają na optymalizację efektów, a tym

samym przyrost wiedzy. Niekiedy stanowią inspirację do działań twórczych, realizowanych już poza procesem edukacji szkolnej, np. w świetlicach środowiskowych, domach kultury.

Czynny udział zwiedzających, zwłaszcza dzieci i młodzieży, w poznawaniu ekspozycji, zgodnie z zasadą „nauczanie przez działanie” oraz przyswajania treści dzięki udziałowi emocji, przeżyć, wrażeń będzie istotnym elementem nowej działalności Muzeum.

Zajęcia edukacyjne, lekcje i wykłady tematyczne, warsztaty dopełniające programy szkolne, koncerty umuzykalniające, konkursy, sympozja i konferencje to nowa oferta Muzeum, która będzie wzbogacać proponowane wcześniej działania..

Młodszych zapewnią będziemy dobrą zabawę i aktywną edukację poprzez: zajęcia artystyczne, zajęcia edukacyjne, wakacyjne i zimowe, koncerty umuzykalniające z wykorzystaniem piosenek wojskowych, konkursy to będzie towarzyszyło działaniom Muzeum w latach objętych programem.

Komunikacja ze społeczeństwem

Ważnym celem jakie Muzeum stawia sobie na najbliższe lata jest istotne zwiększenie liczby odbiorców w ogóle oraz zorganizowanie znacznej liczby odbiorców o głębokich zainteresowaniach problematyką historii wojskowości i wojska. W tym celem prowadzone będą działania promocyjne powodujące zwiększanie zainteresowanie zwiedzaniem Muzeum. Ponadto cały oddzielnie opracowany program aktywnych wydarzeń organizowanych poza ekspozycjami stałymi, na terenie terenów wszystkich muzeów MWP oraz na terenie Polski u partnerów podejmujących działania wspólne będzie sprzyjał zwiększeniu liczby odbiorców.

Ważnym działaniem będzie także rozwój form medialnych, w tym z udziałem Internetu.

Zabezpieczenie finansowe

Muzeum Wojska Polskiego ze względu na prowadzone prace inwestycyjne i remontowe wymagać będzie znacznych nakładów finansowych. Określonych środków wymagać będą działania aktywizujące, promocyjne i edukacyjno-

kulturalne. Niezbędne jest też zapewnienie warunków płacowych na poziomie muzeów podległych Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Główne źródło finansowania to dotacja podmiotowa. Ponadto Muzeum będzie pozyskiwać w każdym roku środki z możliwych dotacji celowych. Przewiduje się ponadto: środki własne ze sprzedaży biletów, sprzedaży wydawnictw, usług przewodnickich i lekcji muzealnych, wypożyczania eksponatów i komercyjnego użyczenia pomieszczeń i terenu.

Dużą wagę będziemy przywiązywać do pozyskiwania środków finansowych od darczyńców, firm państwowych i prywatnych oraz osób indywidualnych z Polski i zagranicy.

W ramach działalności Muzeum zostaną zrealizowane:

W roku 2024:

1. Opracowanie i wprowadzenie nowego Regulaminu Organizacyjnego MWP pozwalającego wdrożyć zmiany w strukturze Muzeum uwzględniające działania związane z przenoszeniem ciężaru działalności do CW oraz dostosowanie struktury Muzeum do zadań wynikających z niniejszego programu.
2. Stworzenie pionu wydarzeń i promocji Muzeum wraz zatrudnieniem specjalistów.
3. Otwarcie Muzeum Bitwy Warszawskiej i rozpoczęcie jego działania.
4. Wdrożenia procesu uzupełnienia kadr MWP wobec związanego z przenosinami rozszerzenia obszarów i kierunków działania MWP.
5. Zintensyfikowanie prac związanych z przenoszeniem zbiorów z siedziby Muzeum Narodowego w Warszawie do siedziby w Cytadeli Warszawskiej.
6. Uregulowanie kwestii prawnych pomiędzy Muzeum Wojska Polskiego a Muzeum Historii i zawarcie stosownego porozumienia.
7. Dokonanie szczegółowego przeglądu wszystkich placówek muzealnych MWP oraz opracowanie dla nich strategii rozwojowych programów działania na najbliższe 5 lat.
8. Dokonanie analizy i oceny stanu prac w obiektach siedziby głównej Muzeum na Cytadeli oraz Muzeum Powstania Warszawskiego. Opracowanie planu działań zapewniającego szybkie dokończenie

prorowadzonych prac inwestycyjnych oraz remontowych zapewniających pełnie wykorzystanie tych obiektów.

9. Ogłoszenie niezbędnych przetargów, wyłonienie wykonawców, zapewniając wykorzystanie przydzielonych środków finansowych na rok 2024.

10. Adaptacja budynków powojkowych w CW na potrzeby MWP – możliwie jak najszybsze ich wykorzystanie, w celu uzyskania dodatkowych powierzchni potrzebnych do rozgęszczenia i przygotowywania zbiorów na potrzeby nowej ekspozycji ora działań aktywizujących podejmowanych ze środowiskami zewnętrznymi.

11. Kontynuacja i intensyfikacja działań ewidencyjnych, sprawdzających i porządkujących oraz konserwatorskich zabytków.

12. Przygotowanie obchodów wydarzeń związanych z rocznicą wstąpienia Polski do NATO, Świętem Wojska Polskiego, rocznicą wybuchu II wojny światowej i napaści ZSRR na Polskę w 1939 roku.

13. Utrzymanie aktualnej oferty wystawienniczej i edukacyjnej MWP oraz analiza możliwości rozszerzenia jej dostępności przez 6 dni w tygodniu (dodatkowo wtorek).

14. Uczestnictwo w bieżących przedsięwzięciach związanych z działalnością edukacyjną, historyczną i upowszechnianiem zbiorów.

15. Kontynuacja statutowej misji MWP w zakresie pozyskiwania i zabezpieczania zbiorów, ich konserwacji i opracowywania, przechowywania i bieżącego uzupełniania ekspozycji (aktualnej i przyszłej) wybranymi zabytkami.

16. Realizacja planowanej oferty publikacji muzealnych, szczególnie kontynuacja cyklu „Najcenniejsze”.

17. Kontynuacja prac nad odbudową i zabezpieczeniem muzealnego systemu informatycznego, odzyskaniem i odtworzeniem baz danych utraconych w 2019r. – z perspektywą modernizacji strony internetowej MWP i szerszego wyjścia MWP w obszar mediów elektronicznych i działalności internetowej.

Lata 2025 - 2026:

1. Kontynuacja działań merytorycznych podjętych w roku 2024.
2. Zakończenie prac inwestycyjnych w pierwszej części głównej siedziby Muzeum i pełne udostępnienie obiektu do użytkowania.
3. Zakończenie przenoszenia zbiorów Muzeum z siedziby przy Al. Jerozolimskich do siedziby na Cytadeli.
4. Rozszerzenie działalności Muzeum Polskiej Techniki Wojskowej w Warszawie poprzez wprowadzenie tam szeregu działań aktywnych z udziałem organizacji proobronnych i grup rekonstrukcyjnych wg oddzielnie opracowanego planu.
5. Przygotowanie uroczystych obchodów wydarzeń związanych z obchodami 85-rocznicy Zbrodni Katyńskiej.
6. Realizacja prac inwestycyjnych w zakresie przygotowania drugiego pawilonu na Cytadeli Warszawskiej oraz organizacji terenu CW.
7. Kontynuacja działań ewidencyjnych, sprawdzających i porządkujących oraz konserwatorskich zabytków i ich transport do CW.
8. Utrzymanie aktualnej oferty wystawienniczej i edukacyjnej MWP w możliwie pełnej formie.
9. Uczestnictwo w bieżących przedsięwzięciach związanych z działalnością edukacyjną, historyczną i upowszechnianiem zbiorów we współpracy z MON, Siłami Zbrojnymi RP i innymi instytucjami.
10. Kontynuacja prac nad odbudową i zabezpieczeniem muzealnego systemu informatycznego, ze szczególnym uwzględnieniem nowych budynków w CW.
11. Doskonalenie działania strony internetowej MWP oraz działań w mediach społecznościowych (szersze wyjście MWP w obszar mediów elektronicznych i działalności internetowej).
12. Kontynuacja statutowej misji MWP w zakresie wystaw, organizacji zwiedzania, pozyskiwania i zabezpieczania zbiorów, ich konserwacji i opracowywania, przechowywania i bieżącego uzupełniania ekspozycji wybranymi zabytkami.
13. Realizacja oferty publikacji muzealnych, szczególnie kontynuacja cyklu „Najcenniejsze”.

Rok 2027:

1. Kontynuacja działań z poprzednich lat, podejmowanie aktywnych działań na zewnątrz Muzeum, działalność wydawnicza, edukacyjna, promocyjna itp.
2. Zakończenie wszystkich prac inwestycyjnych i remontowych w każdym z obiektów Muzeum Wojska Polskiego.
3. Organizacja wystaw stałych w nowym obiekcie, organizacja wystaw tymczasowych w stałych siedzibach i na terenie Polski
4. Zakończenie działań ewidencyjnych, sprawdzających i porządkujących oraz konserwatorskich zabytków magazynowych MWP.
5. Prowadzenie działalności Muzeum w pełnym zakresie, jako jedno z najważniejszych muzeów w Polsce i Europie i jako wizytówka Ministerstwa Obrony Narodowej RP.

Lata 2028 – 2029 :

1. Kontynuacja działalności Muzeum w pełnym zakresie, z jego dalszym doskonaleniem w zakresie realizowanych form działalności. Kontynuowanie i doskonalenie oferty wystawienniczej i edukacyjnej oraz promocyjnej MWP – stopniowe rozszerzenie oferty i ilości adresatów, organizowanie wystaw także poza swoimi siedzibami-we współpracy z partnerami z Polski i zagranicy.
2. Uczestnictwo w bieżących przedsięwzięciach związanych z działalnością edukacyjną, historyczną i upowszechnianiem zbiorów we współpracy z MON, Siłami Zbrojnymi RP i innymi instytucjami.
3. Prowadzenie aktywnej działalności w mediach, zorganizowanie stałych programów w telewizji i radiu oraz materiałów graficznych i tekstowych w tygodnikach i na portalach internetowych poświęconych prezentacji (wspólnie z Muzeum) zabytków związanych z historią polskiego wojska.

Zdzisław Ręch